DE BRONNENCHECK

Te mooi om waar? Zoek de *oorspronkelijke* bron.

Een AI-antwoord, een nieuwsbericht of een claim van een concurrent kan heel overtuigend klinken en toch nergens op rusten. Hieronder: drie tekenen van een nepbron en hoe je ze zelf controleert, een checklist om te kopiëren en een prompt die je AI dwingt bronnen te noemen.

1 **Kringverwijzing** volg de keten tot het begin

2 **Auteur en datum** wie zegt het, en wanneer

3 **De link** klik hem zelf, zoek het getal

4 **De prompt** laat je AI bronnen noemen

01 Een samenvatting is geen bron

Een samenvatting is een bewering over een bron — het origineel kan iets anders zeggen. Of hij nu van een AI komt, uit een nieuwsbrief of van een concurrent: een getal kan afgerond zijn, een voorwaarde weggelaten, een conclusie opgerekt.

Bij AI komt er iets bij. Anthropic, het bedrijf achter Claude, schrijft in zijn eigen documentatie dat ook de beste taalmodellen soms tekst maken die feitelijk onjuist is of niet klopt met de context die ze kregen. Dat heet hallucineren, en het klinkt net zo zeker als een goed antwoord.

Neem het voorbeeld uit de reel: een concurrent claimt dat zijn AI 70 procent bespaart. Dat getal is pas iets waard als je het stuk vindt waarin het gemeten is — wie mat het, bij wie, en hoe.

02 Teken 1: de kringverwijzing

Een kringverwijzing is een bewering die uit meerdere bronnen lijkt te komen — terwijl ze allemaal uit één komen. Artikel A noemt rapport B, en rapport B verwijst terug naar artikel A. Twee vindplaatsen, nul onderbouwing.

Zo controleer je het:

1. Schrijf de keten op: waar staat de bewering, en waar verwijst die plek naar?
2. Volg elke verwijzing tot je bij de partij komt die het zelf gemeten of onderzocht heeft. Daar staat hoe: bij hoeveel bedrijven, in welke periode, met welke methode.
3. Kom je terug bij een plek die je al had, of eindigt het bij "volgens experts" of "uit onderzoek blijkt" zonder naam, dan heb je geen bron.

4. Zie je hetzelfde getal op vijf sites, kijk dan of ze los van elkaar zijn. Vijf sites die hetzelfde persbericht overnemen zijn samen één bron.

De Rijksoverheid zegt: staat hetzelfde bericht in verschillende serieuze bronnen, dan mag je ervan uitgaan dat het klopt. Dat werkt alleen als die bronnen niet van elkaar overschrijven.

03 Teken 2: geen auteur, geen datum

Een bron zonder naam en datum is niet te controleren — je weet niet wie het zegt en of het nog geldt.

Zo controleer je het:

- Zoek boven en onder het stuk naar een naam, een organisatie en een datum. Staat er geen naam bij, kijk dan op de site bij 'over ons' of de disclaimer: daar hoort te staan wie erachter zit.
- Zoek die naam op. Komt het getal van de partij die het product verkoopt, dan lees je hun eigen claim — geen onafhankelijke meting.
- Kijk wie het onderzoek deed en hoe. Een enquête onder twintig klanten is iets anders dan een meting bij duizend bedrijven.
- Zonder datum weet je niet of het cijfer van vorige maand is of van jaren terug. AI-tools veranderen snel, dus bij AI maakt dat verschil.

04 Teken 3: een link die nergens heen gaat

Een link die niet werkt is geen bron — en een link die werkt is pas een bron als er staat wat de samenvatting zegt.

Zo controleer je het:

1. Klik de link zelf. Krijg je een foutmelding, vaak `404` of 'pagina niet gevonden', dan kun je de bewering op deze plek niet controleren.
2. Werkt hij wel, zoek dan op de pagina naar het getal of de zin: `Ctrl+F`, op een Mac `Cmd+F`. Staat het er niet, dan klopt de samenvatting niet met de bron.
3. Dode link? Plak hem in het zoekvak op `web.archive.org` en klik op **Browse History**. Blauwe stippen in de kalender zijn bewaarde versies die goed laadden.
4. Zoek ook op de titel van het stuk. Vind je het nergens, ook niet in het archief, behandel de bron dan als niet bestaand tot het tegendeel blijkt.

Dat een pagina niet in het archief staat, bewijst niet dat hij nooit bestond. Het betekent wel dat jij de bewering niet kunt controleren — en dan gebruik je hem niet.

05 De checklist

Kopieer hem naar je notities en loop hem langs voordat je een cijfer in een offerte, post of presentatie zet.

KOPIEER DIT

```
BRONNENCHECK — vóór ik een cijfer of claim gebruik

[ ] Ik heb de oorspronkelijke bron zelf geopend,
```

```
    niet alleen de samenvatting gelezen.
[ ] De keten loopt niet rond: de bron verwijst niet terug
    naar het stuk dat hem noemt.
[ ] Meerdere bronnen tellen alleen als ze los van elkaar zijn.
[ ] Er staat een auteur of organisatie bij, en ik weet wie dat is.
[ ] Er staat een datum bij, en het cijfer geldt nog.
[ ] Ik weet wie het onderzoek deed en hoe.
[ ] De link werkt, en op de pagina staat echt wat de
    samenvatting zegt.
[ ] Dode link? Gezocht op web.archive.org en op de titel.
[ ] Wat ik niet kon controleren, laat ik weg
    of noem ik "niet bevestigd".
```

06 De prompt: laat je AI bronnen noemen

Deze prompt gebruikt drie technieken uit de documentatie van Anthropic over hallucinaties: geef het model toestemming om te zeggen dat het iets niet weet, laat het bij elke bewering een citaat en bron geven, en laat het een bewering schrappen als het er geen citaat voor vindt. Hij werkt ook in andere chatbots.

PROMPT · VRAAG MET BRONNEN

```
Beantwoord mijn vraag hieronder. Houd je aan deze regels:

1. Noem bij elke bewering de oorspronkelijke bron: titel,
   auteur of organisatie, datum en link. Dus de partij die
   het gemeten of onderzocht heeft, niet een artikel dat
   erover schrijft.
2. Zet bij elke bron een letterlijk citaat dat de
   bewering onderbouwt.
3. Vind je geen bron met citaat, haal de bewering dan weg
   en zet op die plek [ ].
4. Weet je iets niet zeker, of ontbreekt informatie, zeg
   dan: "Hier heb ik geen betrouwbare bron voor."
5. Verwijzen bronnen naar elkaar of komen ze uit dezelfde
   bron, meld dat. Tel ze niet als twee.
6. Verzin geen links. Heb je geen werkende link, schrijf
   dan "link onbekend" en geef de titel waarop ik kan
   zoeken.

Sluit af met een lijst van de beweringen die ik zelf moet
controleren voordat ik ze gebruik.

MIJN VRAAG:
[...]
```

Heb je het artikel of rapport zelf? Plak het erbij en gebruik deze variant. Anthropic raadt aan het model dan alleen de aangeleverde tekst te laten gebruiken, niet zijn algemene kennis, en eerst letterlijke citaten te laten zoeken.

PROMPT · TEKST CONTROLEREN

```
Hieronder staat een tekst. Gebruik alleen deze tekst,
niet je eigen kennis.

1. Haal eerst letterlijk de zinnen uit de tekst die over
   mijn vraag gaan, en nummer ze. Vind je er geen, schrijf
   dan: "Geen relevante citaten gevonden."
2. Beantwoord daarna mijn vraag, en verwijs bij elke
   bewering naar het nummer van het citaat.
3. Zoek na je antwoord bij elke bewering het citaat dat
   hem onderbouwt. Vind je dat niet, haal de bewering weg
   en zet op die plek [ ].
4. Noem welke bronnen de tekst zelf aanhaalt, met auteur
   en datum. Staat er geen auteur of datum bij, zeg dat.

MIJN VRAAG:
[...]

DE TEKST:
[plak hier het artikel of rapport]
```

07 Goed om te weten

- Een prompt verkleint de kans op verzonnen bronnen, maar sluit hem niet uit. Anthropic schrijft zelf dat deze technieken hallucinaties sterk verminderen maar niet helemaal wegnemen, en raadt aan belangrijke informatie altijd te controleren.
- Een chat zonder webzoeken kan niet nagaan of een link werkt. Open elke link dus zelf, ook als hij er netjes uitziet.
- Ook een echt citaat kan uit zijn verband gehaald zijn. Lees de alinea eromheen in het origineel.
- Een cijfer van de partij die het product verkoopt is niet per se fout. Het is hun eigen claim, en zo gebruik je het ook.

Ondernemer? Laat het voor je bouwen.

Webry bouwt systemen en AI-agents die werk uit je bedrijf overnemen, van leads opvolgen tot offertes klaarzetten. In een half uur aan de telefoon kijken we waar je bedrijf vastloopt en wat een werkbare volgende stap is.

Plan een gesprek

Meer van dit?

Op Instagram laten we zien wat AI nu al kan in het echte werk: tools, workflows en de links erbij.

Volg @webry.nl

Een gids van Webry. Twijfel je over een bron of een AI-antwoord? Stuur ons een bericht op Instagram (@webry.nl) of kijk op webry.nl.

Webry.

Bronnen: Anthropic over hallucinaties verminderen, platform.claude.com/docs/en/test-and-evaluate/strengthen-guardrails/reduce-hallucinations; Rijksoverheid, 'Wat kan ik doen tegen desinformatie, misinformatie en nepnieuws?' op rijksoverheid.nl; Wikipedia over kringverwijzingen, en.wikipedia.org/wiki/Circular_reporting; de hulppagina van het Internet Archive, help.archive.org/help/using-the-wayback-machine; en de SIFT-methode van Mike Caulfield (hapgood.us, 2019), waarvan de laatste stap is: volg een bewering terug naar haar oorspronkelijke context. Gecontroleerd op 2 november 2026. Webry is niet verbonden aan Anthropic.